

Çevrimiçi Gazetecilikte Fikri Mülkiyet Hakları Sorunu

Aysel ÇETİNKAYA, Gazetecilik Bölümü, İletişim Fakültesi, Kocaeli Üniversitesi, 41380, Yrd. Doç., Dr., Kocaeli, Turkey, Email: aysel.cetinkaya@kocaeli.edu.tr

ÖZET

Medya sektörü bilgisayar ve ağ teknolojilerindeki yenilikleri yakından takip eden ve bu yenilikleri iş süreçlerine uygulayan, hatta işin kendisi haline getiren sektörlerin başında gelmektedir. Hiç kuşkusuz çevrimiçi gazeteler böyle bir sürecin sonunda ortaya çıkan, haber üretim/tüketim süreçlerinin bilgisayar ve ağ teknolojisi üzerinden yürütüldüğü ve üzerine kurulu olduğu sistemin sunduğu fırsatlardan sonuna kadar faydalanan iletişim mecralarıdır.

Yaşanan teknolojik gelişmeler bir yandan haber üretimi/tüketimini hızlı, kolay ve ucuz hale getirirken bir yandan da üretilen içeriğin çok çabuk bayatlamasına sebep olmaktadır. Haber içeriklerinin hızlı yayılımı gazetecilik meslek etiği açısından bazı ihlal ve riskleri de beraberinde getirmektedir. Telif hakları ihlali ve intihal çevrimiçi gazetelerin karşılaştıkları sorunların başında yer almaktadır. Büyük emek ve uğraşlar sonucu üretilen içerikler, çevrimiçi mecrada kes/kopyala/yapıştır komutlarıyla izin alınmadan ve bedeli ödenmeden onlarca çevrimiçi yayın yapan sitede kullanabilmektedir. Mevcut hukuksal düzenlemeler, yaşanan teknolojik gelişmelerin gerisinde kalmakta ve çevrimiçi mecradaki fikri mülkiyet sorunu giderek karmaşık bir hal almaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, çevrimiçi gazeteler ve gazeteciler açısından yaşanan intihal sorununun telif hakları çerçevesinde incelenmesi ve gazetecilik mesleğinin karşılaştığı risklerin mevcut hukuksal düzenlemeler ve vakalar üzerinden irdelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi gazetecilik, çevrimiçi gazetecilikte fikri mülkiyet, telif hakları.

Intellectual Property Rights Issue in Online Journalism

ABSTRACT

The media sector is at the forefront of sectors that closely follow innovations in computer and network technologies, and that apply these innovations to business processes and even make them work. No doubt online newspapers are the communication media that have emerged at the end of such a process and that take advantage of the opportunities that the system provides that the news production/consumption processes are conducted through computer and network technology and that it is based on it.

Technological developments make news production/consumption fast, easy and cheap, while causing the produced content to be consumed very quickly. Rapid dissemination of news content is accompanied by some violations and risks in terms of journalistic ethics. Copyright infringement and plagiarism are at the forefront of the problems facing online newspapers. Content produced with great effort is used on the site, which has dozens of online publications, without permission, with cut/copy/paste commands online. Current

legal regulations are falling behind technological developments, and the issue of intellectual property in the online world is becoming increasingly complex. The aim of the study is to examine the issue of plagiarism in terms of online newspapers and journalists within the framework of the copyrights and examine the risks faced by the journalism profession through current legal arrangements and cases.

Key words: Online journalism, intellectual property in online journalism, copyrights.

GİRİŞ

Gazetecilikte bir haberin ve köşe yazısının alıntı kurallarına uyularak ya da uyulmadan başka bir yayın organında kullanılması, bir haberin atlatılarak kaynak gösterilmeden sunulması geçmişten günümüze tartışılan bir konu olmuştur. Bu durum yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde gazetelerin çevrimiçi ortama taşınması ile daha karmaşık bir hale gelmiştir. Bir haberin bir çevrimiçi mecrada yayımlanmasından dakikalar sonra onlarca sitede yayımlanması ve bunun önlenemez bir hızla gerçekleşmesi medya sektörü açısından yaşanan sıkıntıların başında gelmektedir. Gazete haberlerinin ve köşe yazılarının Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda 'eser' niteliğinde sayılmaması durumu iyice karmaşıklaştırmaktadır.

Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi'nde basın ile ilgili ilk yasal düzenlemeler, 1931 yılında kabul edilen Matbuat Kanunu ile yapılmış, bu Kanun 19 yıl boyunca, 1950 yılında 5680 sayılı Basın Kanunu kabul edilene dek yürürlükte kalmıştır. 5680 sayılı Basın Kanunu ise 2004 yılında yürürlüğe giren 5187 sayılı Basın Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. Buna bağlı olarak gazetecilerin çalışma koşulları 212 sayılı Basın İş Kanunu ile düzenlenmiştir. Buna karşın çevrimiçi gazetelere özgü bir kanun henüz yapılmamıştır.

Çevrimiçi gazetecilik faaliyetlerinin bir kanun ile düzenlenmesi amacıyla 2 Mart 2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'ne "Basın Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" sunulmuş ancak tasarı meclisten geçmemiştir. Tasarıda çevrimiçi gazeteciliğin Basın Kanunu kapsamına alınması önerilmekte, ancak ayrıyeten içeriklerin paylaşılması ve telif hakları ile ilgili ibarelerin bulunmaması dikkat çekmektedir. Tasarıda;

"internet haber sitelerinde çalışanların (İş Kanunu'ndaki "işçi" tanımı kapsamında çalışanlar hariç) 5953 sayılı Kanunun "gazeteci" tanımını düzenleyen 1'inci maddesi kapsamına alınması, internet haber sitelerinin Basın Kanunu kapsamına alınması, haber sitesi sahiplerinin ve sorumlularının iletişim bilgilerini içeren 'iletişim' bölümünün haber sitelerinde bulundurulması zorunluluğunun getirilmesi, haber sitelerine beyanname verme yükümlülüğü getirilmesi, haber sitelerinin 5651 sayılı Kanunun içerik sağlayıcılara ve yer sağlayıcılara yüklemiş olduğu yükümlülükler kapsamına alınması, haber sitelerinde yer alan bilgilerin altı ay süre ile muhafazasının zorunlu hale getirilmesi, haber sitelerinde gerçeğe aykırı yayın yapılması durumunda cevap ve düzeltme hakkının kullandırılması, haber

sitelerine ait yükümlülüklerle ilişkin cezai ve hukuki müeyyidelerin belirlenmesi ve ilgililer tarafından dava açılması durumunda dava süreleri ile başvurulacak mahkemelere ilişkin usulün belirlenmesi öngörülmektedir” denilmektedir.

Türkiye’de internete dair tek yasal düzenleme, 4 Mayıs 2007 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” ve bu Kanuna bağlı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”tir. Bu kanun, internet yayıncılığını düzenlemekten ziyade çeşitli tanımlamaları yapmak ve sınırlamaları getirmek için çıkartılmış bir kanundur. Uygulaması da Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ve buna bağlı Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı’na (TİB) bırakılmıştır (Yüksel, 2014, s. 133). Ancak TİB 2016 yılında Kanun Hükmünde Kararname ile resmen kapatılmış ve tüm yetkileri BTK’ya devredilmiştir.

Çevrimiçi gazeteciliğin yasal zeminin bulunmaması, çevrimiçi yayıncılık alanında bazı ihlal ve riskleri beraberinde getirmektedir. Yayıncıların hakları korunamamakta yaşanan haksız rekabet maddi kayıplara neden olmaktadır.

Bir çevrimiçi gazete içeriklerini ister ücretli isterse ücretsiz sunsun, özgün bir içerik söz konusuysa sitede yer alan haberler o çevrimiçi gazetenin çalışanlarınca üretilmişse ya da bedeli ödenmek suretiyle satın alınmışsa bir fikri mülkiyetten ya da daha dar anlamıyla telif haklarından söz etmek gerekmektedir (Bengi, 2002). Ancak 2014 yılında TBBM’ye sunulan “Basın Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı”nda bile bu soruna maddeler içerisinde yer verilmediği görülmektedir.

Çevrimiçi Gazetecilik ve Tarihsel Gelişimi

Teknolojik gelişmeler, otomasyon ve bilgi üretimi açısından tarihsel süreç içerisinde giderek artan bir öneme sahip olmuş ve yeni sosyal ve ekonomik etkilerin geniş bir alana yayılmasına yardım etmiştir. Yeni teknolojiler, elektronik ürünler ve bilgisayarlaşma, makine ve makineleşmenin yerini almış; bilgi ve enformasyon üretim süreçlerinde, toplumsal ve gündelik yaşam pratiklerinde önemli roller oynamaya başlamıştır.

18. ve 19. yüzyıllar boyunca Batı toplumunda başlayan ve tüm dünyaya yayılan Sanayi Devrimi sonrasında 20. yy’ın ikinci yarısından itibaren başlayan ve giderek hız kazanan teknolojik gelişmeler, enformasyon çağının başlangıcı olmuştur. ABD, Japonya ve Batı Avrupa ülkeleri gibi sanayileşmiş toplumlarda üretim ve hizmet sektöründe bilgi teknolojilerinin kullanılmaya başlanması, bilgi toplumuna geçişi tetikleyen unsurlardan biri olmuştur (Sayımer, 2008, s. 9). Bu dönemde bilgisayar ve ağ sistemlerinde yaşanan gelişmeler, çağımızın birincil haber alma kaynağı haline gelen çevrimiçi gazetelerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Gazetenin kitleleşmesinde önemli bir payı olan ucuzluk (ucuz gazete), gazetenin hammaddesi olan kâğıdın aşırı tüketime bağlı olarak giderek pahalı bir hale gelmesiyle birlikte görece bir durum haline gelmiş ve sonuçta bu gelişme endüstriyel üretim mantığını harekete geçirmiştir. Bu bağlamda sayısal kâğıdı kullanılabilir hale getirmeye dönük uğraşlar “pratik, uygulanabilir” sonuçlar verinceye kadar yazıya ve görüntüye kâğıt yerine

ev sahipliği yapabilecek, onun yerine ikame edilebilecek yeni, taşınabilir ve her defasında satın alınmadığı için de nispeten daha ucuz bir iletişim ortamı arayışı, internet-elektronik ekran üzerine yoğunlaşmıştır. Bunun bir sonucu olarak da çevrimiçi gazeteler ortaya çıkmıştır.

Çevrimiçi kelimesi İngilizce Online kelimesinin karşılığı olarak Türkçe'ye çevrilmiştir. Çevrimiçi, "bilgisayar sisteminde sunucuya bağlı ve çalışır durumda olma halidir." (<https://tr.wikipedia.org>, 5 Mart 2017). 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren tüm dünyaya yayılan ve çevrimiçi ortam üzerinden yapılan gazetecilik anlayışı, dünya literatüründe ağırlıklı olarak 'online journalism' olarak kavramsallaştırılmıştır. Bu kavram Türkçeleştirilerek çalışmada 'çevrimiçi gazetecilik' olarak kullanılmıştır.

21. yy'da iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişme ve internetin yaygınlık kazanması, toplum mirasının kuşaklar boyu aktarılmasına, tarihsel verilerin kuşaklar arasında iletilmesine, kamuoyu oluşturulmasına konvansiyonel gazetelerin yanında yeni bir tür gazetecilik ortaya çıkmıştır (Gezgin, 2002, s. 30). Elektronik gazetecilik, internet gazeteciliği, sanal gazetecilik, sayısal gazetecilik çevrimiçi (online) gazetecilik gibi farklı biçimlerde adlandırılan bu yeni tür gazetecilik; televizyon, radyo ve basılı gazetecilikten sonra dördüncü gazetecilik türü olarak haberlerin internette toplanması ve dağıtılmasıdır (Bardoel ve Deuze, 2001, s. 92). Bir başka deyişle, "Gazeteciliğin, haber toplama tekniklerinin kullanılması ile hedef kitlelerin internet aracılığı ile bilgilendirilmesi" olarak tanımlanmıştır (Hall, 2001, s. 7).

Çevrimiçi gazeteler veya çevrimiçi ortam üzerinden yapılan çevrimiçi yayıncılık Törenli tarafından; "temel hedefin kağıdın olmadığı "taşınabilir" bir iletişim ortamını (cep-gazete ya da cep-televizyon) oluşturmak ya da eski, hiyerarşik, bir kişiden birçok kişiye doğru yönelmiş iletişim yapısını, interneti ve onun sunduğu olanaklardan kullanıcıların yararlanmasını sağlayan yazılımları kullanarak yeni, birçok kişiden yine birçok kişiye doğru yönelmiş "demokratik" bir iletişim modeline dönüştürmek" (Törenli, 2005, s. 208) şeklinde de tanımlanmıştır. Törenli tanımında çift yönlülük vurgusu yapmış, bu yeni haber mecrasının diğer haber mecralarına göre daha demokratik yapıda olduğunu belirtmiştir.

İnternetin ilk dönemlerinde, bir broşür ve gazete sayfalarının bir kopyası görünümünde olan çevrimiçi gazeteler, teknik gelişmelerle birlikte etkileşim, multimedya, hiper metin vb. özellikleri de bünyesinde bulundurmaya başlamıştır.

Pavlik'e göre yeni iletişim imkanları özellikle de bunun getirdiği internet, gazetecilik tarihinde bir kuruluş gazetelerin ortaya çıkışından sonra en büyük değişimi başlatmış böylece "bağlamli (contextualized) gazetecilik" olarak isimlendirilebilecek bir tür gazetecilik anlayışı doğmuştur. Pavlik bu yeni gazetecilik anlayışını, çoklu ortamda haber üretiminin ve sunumunun yapıldığı, bunların değişik haberle ve kaynaklarla birbirine bağlandığını, zaman sınırının olmadığı ve dinamik bir üretim ve üretim sürecine sahip, kullanıcıların içerik üretimine ve sunulmasına katılmalarını sağlayacak etkileşim ve kişiselleştirme gibi yöntemlerinin kullanıldığı "bağlamli gazetecilik" olarak adlandırmaktadır. (Pavlik, 2001, ss. xi, 4-5, 15, 20-22).

Pavlik'e göre, bağlamli gazetecilik beş boyuta sahiptir. Bunlar: İletişim yöntemlerinin genişliği, hiper medya, yüksek okuyucu kitlesinin katılımı, dinamik içerik ve uyarlamadır. İletişim yöntemlerinin genişliği; çevrimiçi gazeteciliğin metin, grafik animasyon, ses, video ve 360 derecelik video gibi mevcut imkanların hepsinden yararlanabilme özelliğidir. Bu tür imkânlar, gazetelerin içeriklerini, konvansiyonel medyadaki sınırlılıklarla kısıtlanmadan aktarmalarını sağlar. Bağlamli gazeteciliğin ikinci özelliği olan Hiper medya ise, tıklanabilir işaretçilerin kullanımı yoluyla diğer çevrimiçi içeriklere erişebilmeyi sağlayan yapıdır. Bağlamli gazeteciliğin üçüncü bir özelliği de kitle katılımıdır. İnternet, geleneksel analog basım veya yayın aracı gibi pasif bir araç olmak yerine aktif bir iletişim aracı olduğundan, okuyucu kitle katılımı çevrimiçi ortamda daha yüksektir. Dördüncü özellik ise, dinamik içeriktir. Haber içeriği, çevrimiçi bir ortamda daha akıcıdır, dinamiktir, bu durum olayların ve süreçlerin gerçek yaşamda daha iyi temsil edilmesini sağlar. Son olarak, elektronik ve dijital ortamdaki haberler diğer medyalarda mümkün olmayan bir şekilde uyarlanabilir veya bireyselleştirilebilir (Pavlik, 2013, s. 11-38).

Çevrimiçi gazetecilikte temelde iki farklı uygulama söz konusudur. Bunlardan ilki konvansiyonel gazetelerin, bilhassa uluslararası-ulusal ölçekli yayın yapanların, çevrimiçi ortamdaki sayısal sürümleridir. İkincisi ise yalnızca "online/çevrimiçi" olarak yayın yapan ve içerikleri imkanlar dahilinde güncel tutmaya uğraşan sürümlerdir.

Çevrimiçi gazetelerin ilk örnekleri 1990'lı ikinci yarısından itibaren ABD'de ortaya çıkmıştır. 1995 yılında Amerika'da yayın yapan sekiz uluslararası gazete (Herald Tribune, Daily Mirror, New York Times, The Washington Post gibi) basılmaya hazır haldeki sayfalarını çevrimiçi olarak aktarmak amacıyla; "Yeni yüzyıl Yayım Ağı" adında bir şirket kurmuşlardır. Bu şirket haber yayıncılığının sanal döneminin örgütsel anlamda başlamasına öncü olmuştur (Gürcan, 1999, s. 32). 1995'te The Daily Telegraph kendi içeriğini internet üzerinden ulaşılabilir yapan ilk İngiliz ulusal gazetesi olmuştur (Rudin ve Ibbotson, 2002, s. 95).

Türkiye'de çevrimiçi gazetecilik medya sektöründe faaliyetlerini sürdüren büyük medya gruplarının 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren basılı gazetelerinin içeriklerini internet ortamında yayınlamaları ile ortaya çıkmıştır. Bu davranışın arkasında internet yayıncılığının zamanla konvansiyonel gazete ve televizyon yayıncılığının yerini alacağına öngörülmesi ve Türkçe içeriğin genişletilerek internet bağlantısı dağıtma amacı yatmaktadır. İlk yıllarda nasıl gelişeceği tam olarak tahmin edilemeyen internet ortamında örgütlü ve güçlü olarak yer almak büyük grupların ürün yelpazelerini genişletmeleri, var olan reklam pastasından daha büyük pay almaları ve yeni haber dağıtım kanalına hakim olma isteklerini arttırmıştır (Çevikel, 2004, s. 152).

19 Temmuz 1995'te internette sayfa açarak, Türkiye'de yayınına internet ortamına aktaran ilk kuruluş olan Aktüel dergisi, Türk basın tarihinde bir ilki gerçekleştirmesi açısından önem taşımaktadır (Gürcan, 1999, s. 160). Aktüel dergisinden sonra Ekim 1995'te Lemana dergisi çevrimiçi yayınına başlamıştır. Çevrimiçi ortamda açılan ilk gazete olan Zaman gazetesi, 2016 yılında kapatılana kadar yayın hayatına devam etmiştir. Daha sonra Milliyet, Hürriyet, Sabah gibi gazeteler de yayınlarını çevrimiçi ortama aktarmışlardır. Türkiye'de sadece çevrimiçi ortam üzerinden yayın yapmaya başlayan ilk çevrimiçi gazete ise Xn (Eksen)'dir.

Ocak 1996'da internet üzerinden yayınlanmaya başlayan Xn adlı çevrimiçi gazete, haberlerini sürekli yenilemeye yönelerek izleyicilerine farklı bir gazetecilik anlayışı sunmuştur. "Böylece, gazetecilikte geçerli olan ve yaygın bir deyişle gazetenin sabahları taze, akşam ise bayatlayan haber içeriği artık internet üzerinden yayın yapan, gazete açısından kabul edilebilir bir özdeyiş olmaktan çıkmıştır." Çevrimiçi gazeteler, haberin zamanlılığı açısından önemli bir avantajı da kendine sağlamıştır (Özgen, 2000, s. 60).

Temmuz 1998'de yayın hayatına başlayan Net Gazete ise yayınladığı haberleri kendisi üreten ilk çevrimiçi gazete olarak konumlandırılmakta ve kendini "İlk Türkçe Haber Sitesi" olarak nitelendirmektedir (<http://www.netgazete.com>, 23 Mayıs 2014).

Türkiye'de çevrimiçi gazeteciliğin gelişimi, internetin ortaya çıktığı ve geliştiği dönem olan 1995-2000'li yıllar ile paralellik göstermektedir. Bu yıllarda internet yeni yeni gelişme gösterdiğinden ve basın endüstrisinde internetin yeni farkına varıldığından, bu dönemde az sayıda haber sitesi yayın yapmaktaydı. Bu dönemdeki haber siteleri çoğunlukla konvansiyonel gazete yayımlayan medya kuruluşlarına aitti ve konvansiyonel gazetelerin sanal ortamda yayınlanan birer kopyalarından ibaretti. 2000 yılı ve sonrası, gerçek anlamda çevrimiçi gazetecilikten bahsedilebilecek yıllardır. 2000'li yılların başında Türkiye'de yaşanan ekonomik krizden medya sektörü de etkilenmiş ve bu süreçte birçok medya çalışanı işsiz kalmıştır. İşsiz kalan çoğu gazeteci, mesleki tecrübelerini yansıtabilmek ve seslerini duyurabilmek için çok fazla sermaye gerektirmeyen çevrimiçi gazeteciliğe yönelmiştir (Gürcan, 2005, s. 41).

İlk zamanlarda konvansiyonel gazetelerin web siteleri, asıl gazetenin bir kopyası olmakla birlikte, şehir rehberleri ve çevrimiçi alışveriş imkanı sunan eklentiler, geniş bağlantılı ve güncellenebilen yazı/haber gibi içeriklerle zenginleştirilmiştir (Onursoy, 2001, s. 5).

Tokgöz'e göre çevrimiçi gazetecilik üç dönemden geçmektedir (Tokgöz, 2013, s. 81): Birinci dönem, gazetecilerin özel olarak çevrimiçi gazete için haber içeriği üretmedikleri, kendi konvansiyonel gazeteleri için ürettikleri haber içeriğini kullandıkları dönemdir. İkinci dönem, gazetecilerin çevrimiçi gazeteler için özgün haber içerikleri ürettikleri dönemdir. Üçüncü dönem ise tek yönlü iletişim yerine çift yönlü iletişimin söz konusu olduğu; kullanıcıya haber içeriği üretme ve üretilen içeriği denetleme imkanı veren interaktif dönemdir.

Çevrimiçi gazeteciliğin konvansiyonel gazetecilikten farklı olarak öne çıkan en önemli dört özelliği; daha fazla detaya yer verebilmesi, hızı, hem yayıncı açısından hem okuyucu açısından daha özgürleştirici bir yapıda ve geri dönülebilir olmasıdır (Çakır, 2007, s. 124-125).

Gelecekte konvansiyonel gazetelerin yayın hayatlarının biteceği sorusu halen kafaları karıştırırken, yüzden fazla ülkede 550 gazete tasarımcı danışmanlığı yapan ve dünyanın en ünlü tasarımcılarından biri olan Dr. Mario Garcia'ya göre konvansiyonel gazetecilik yok olmayacaktır. Ancak medya organizasyonları çevrimiçi ve tablet uygulamalarını doğru kullanmadıkları sürece zaman içerisinde etkinliklerini yitireceklerdir. Çevrimiçi mecranın

bilgi paylaşımını kolaylaştırdığı günümüzde yalnızca eski tip gazetecilik anlayışıyla habercilik yapmak artık mümkün değildir (Pembecioğlu, 2010, s. 6).

Teknoloji ile birlikte değişen basın endüstrisinin eski ve geleneksel yasal düzenlemelerle yönlendirilemeyeceği açıktır. Çevrimiçi ortamda bilginin hızla yayılması basın endüstrisinin karşısına kimi ihlalleri ve riskleri de çıkarmaktadır. Çevrimiçi mecranın özgür bir yapıda olduğunu ve buradaki içeriklerin serbestçe yayılabileceği fikri, kar elde etme güdüsüyle hareket eden ve varlığını sürdürmek isteyen çevrimiçi gazetelerin telif talepleriyle karşı karşıya gelmektedir.

Fikri Mülkiyet Hakları

Fikri mülkiyet hakları, genel çerçevede telif hakkı, ticari marka ve patent gibi daha yaygın olarak bilinen terimleri içermektedir. Hakların kendisi genellikle bir şeyin yazarı, tasarımcısı veya mucidinde dayanmaktadır, işin kendisi ise yazılı bir çalışma ya da diğer sanatsal çabalar, bir süreç, ilaç ve gıda maddesi, tasarım, keşif ya da fiziksel bir eser olabilir. Bunların hepsi yaratıcı düşüncenin haklarına atıfta bulunmaktadır. Fikri mülkiyet konusunda ortaya çıkan sorun genellikle uygulama ve kanıttır.

Telif hakları terimi ile uygulamada, fikri ve bedii eser sahiplerinin kendi eserleri üzerinde haklarının yasal bir güvenceye kavuşturulması ifade edilmektedir. Telif haklarını düzenleyen yasalar, yazar ve sanatçıların özgün üretim ve yaratıcılıklarını korumayı amaç edinmektedir (Bengi, 2002).

Telif hakları yasası ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte hemen hemen her ülke telif hakları ve fikri mülkiyet konusunda çeşitli uluslararası sözleşmelere imza atmıştır ve ilkeler temelde aynıdır. Telif hakkı, entelektüel eserlere ahlaki haklar ve yasal haklar olmak üzere iki biçimde atıfta bulunur. Telif hakkın ahlaki hakkı, bir kişiye, bir eserin yazarı veya yaratıcısı olarak tanımlanma hakkını veren ve genellikle devredilemez olan hakkı ifade eder. Yasal hak, eseri, kopyalarını veya türev ürünlerini satma hakkıdır, bu devredilebilir veya satılabilir. Bir medya ürünü oluşturulduğunda, gazeteci genellikle bunu yayıncıya ve yasal hak yeni sahibine aktarılır (Knigh ve Cook, 2013, s. 165-166).

Fikri mülkiyet hakları için en önemli hukuki çerçeve, Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization- WTO)'nün Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması'dır (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights-TRIPS). WTO üyesi devletler TRIPS anlaşması ile taahhüt altına alınmakta ve bu taahhütlerin yerine getirilmemesi durumunda cezalandırılmaktadırlar. Diğer yandan, fikri mülkiyet haklarının korunması konusunda gerekli önemleri almayan WTO üyesi olmayan devletler, uluslararası ticarete zorluklarla karşılaşacakları tehdidiyle gerekli önlemleri almaya zorlanmaktadırlar (Ateş, 2003, s. 49). TRIPS Anlaşması bu yönüyle diğer uluslararası anlaşmalardan ayrılmaktadır. Jones ve Salter'a göre TRIPS Anlaşması, WTO'nun üyelerini Anglo-Amerikalı entelektüel emeğin yararına, çoğunlukla yoksul ülkelerin zararına olan bir yaklaşımı benimsemeye zorlamaktadır (2013, s. 133-134).

TRIPS Anlaşması'nda bilgisayar program ve yazılımlarını da içermek üzere telif hakları, patentler, markalar, endüstriyel tasarımlar, coğrafi işaretler, entegre devreler ve açıklanmamış bilgilerin korunması konularında anlaşmaya imza atan devletlerin uygulaması gereken standartların belirlenmesi amaçlanmaktadır (Correa, 2000, s. 1).

Uluslararası ticaretin önündeki engellerin kaldırılarak daha etkin bir hale getirilmesi için fikri mülkiyet hakları konusunda birtakım standartların belirlenmesi ve WTO üyesi devletlerin bu alandaki uygulamalarını denetleyecek kurumsal bir yapının oluşturularak uluslararası ticaretin özgür bir hale getirilebilmesi TRIPS Anlaşması'nın temel amaçlarından bir tanesidir (Pash, 2014, s. 75).

TRIPS Anlaşmasının ana hükümleri şöyledir (Jones ve Salter, 2013, s. 134):

- Telif hakkı, yazarın ölümünden 50 yıl sonrasına dek sürmektedir.
- Film ve fotoğrafçılıkla ilgili telif hakkı 50 yılda sabittir.
- Telif hakkı başvurunun sonucunda otomatik hale gelir.
- Bilgisayar programları, telif hakkı yasası uyarınca edebi işler ile aynı korumaya sahiptir.
- Patent talepleri, teknolojinin diğer alanlarına da yayılabilir.
- TRIPS Anlaşması'nı imzalayan her bir devlet, kendi vatandaşlarına veya yabancı şirketlere zarar vermeyen fikri mülkiyet hakları ile ilgili yasaların uyguladığından emin olmalıdır.

Çoğaltma ve dağıtımın kolaylaşması, telif haklarının kontrolünü daha derin, geniş ve kapsamlı hale getirmiştir. Bu kontrolün derinliğinin artmasını sağlayan ve sınırlı haklar olarak telif haklarının statüsünü değiştiren yasa, 1998 yılında ABD'de kabul edilen Dijital Bin Yıl Telif Hakları Yasası (Digital Millenium Copyright Act-DMCA)'dır. DMCA'nın temel amacı, çevrimiçi ortamda telif hakları ihlallerinin önlenmesidir. DMCA'da telif hakları ile korunan eserlerin daha fazla korumaya tabi tutulmasının yanı sıra korumayı engelleyen uygulamaların da yasadışı kabul edilmesi öngörülmektedir. Lawrence Lessig'in söylediği gibi, bu yasa üreticilere "içeriği nasıl kontrol edecekleri, nerede, hangi makinelerde, kim tarafından, ne sıklıkla, hangi reklamlarla oynatacakları gücü" vermektedir (Lessig, 2000). DMCA'nın en önemli unsuru yargılamanın önünü açmasıdır.

Bir gazetecinin işi demokratik toplumlarda serbest bilgi akışını sağlamaksa, o zaman fikri mülkiyetin serbest bilgi akışını engellediği görülebilir. Benzer bir şekilde fikri mülkiyet bazı insan hakları hükümlerine aykırı görülmektedir. Örneğin İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi m. 19: "Herkesin fikir ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır; bu hak fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın bilgi ve görüşleri her yoldan aramak, almak ve yaymak özgürlüğünü kapsar" (<http://www.danistay.gov.tr/upload/insanhaklarievrenselbeyannamesi.pdf>, 14 Nisan 2017) hükmünü içermektedir.

1970'li yıllara gelindiğinde Anglo-Amerikan fikri mülkiyet yasaları karşısında genellikle yeni bağımsız, sömürgeci çıkan, Soğuk Savaş boyunca ne Sovyet Rusya ne de kapitalist blok yanında yer almayan devletler yeni formüller geliştirmeye başladılar. Çünkü bu devletler gelişmiş ülkelerin egemenliğine karşı bağımsızlıklarını korumak istiyorlardı. Yerli bilgi ve iletişim biçimlerini kontrol etmeyi, bağımsızlığın en önemli bileşeni olarak görüyorlardı. Bu endişeler Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United

Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-UNESCO)'nün "MacBride Raporu"nda tutarlı bir şekilde ifade edildi. MacBride raporunda, medyada demokratikleşme ve çoğulculuk ile medyanın içerdiği ve dağıttığı bilgiye eşit erişim ilkelerine dayanan "Yeni Dünya Enformasyon ve İletişim Düzeni- (NWICO)"nin kurulması önerildi. Bu, geleneksel fikri mülkiyet anlayışına meydan okuyan bir durumdu (Jones ve Salter, 2013, s. 135).

ABD, 1970 ve 1980'lerde Yeni Dünya Enformasyon ve İletişim Düzeni (NWICO) olarak bilinen UNESCO önerilerine şiddetle karşı koydu. ABD durgunluğa karşı mücadele etme ihtiyacını giderek daha fazla bildiğinden, NWICO hareketini yenmeyi başardı. Dan Schiller (2007)'e göre eğer ABD savaşı kaybetmiş olsaydı o zaman sonuç ABD'nin girişimleri tarafından yönlendirilmiş ve potansiyel olarak engellenmiş olurdu (Schiller, 2007, s. 38-39).

Türkiye'de telif hakları, 1952 tarihinde yürürlüğe giren 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) ile düzenlenmekte ve koruma altına alınmaktadır. İlgili Kanun'da "eser" şöyle tanımlanmaktadır (m.1/B-a): Sahibinin hususiyetini taşıyan ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri. Bu tanım dikkate alındığında, bir fikir ve sanat ürününün eser olarak nitelendirilebilmesi için iki unsura sahip olması gerekmektedir. Bunlardan ilki, fikir ve sanat ürününün "sahibinin hususiyetini taşıması", diğeri ise "kanunda sayılan eser kategorilerinden birine dahil olması"dır. Doktrinde, bu unsurlardan ilkinde "subjektif unsur" veya "esasa ilişkin şart", ikincisine ise "objektif unsur" veya "şekle ilişkin şart" denilmektedir. Bu unsurlar fikir ve sanat ürününün eser sayılmasında olmazsa olmaz unsurlar olup, hakim tarafından resen araştırılması gerekir (<http://www.goguslaw.com>, 17 Nisan 2017).

Türkiye'de haberlerin hangi durumlarda diğer yayınlar tarafından da kullanılabileceği Fikir ve Sanat Eserleri Kanununu m. 36'da basın iktibasları ile düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre;

"Basın Kanununun 15nci maddesi hükmü mahfuz kalmak üzere basın veya radyo tarafından umuma yayılmış bulunan günlük havadisler ve haberler serbestçe iktibas olunabilir.

Gazete veya dergilerde çıkan içtimai, siyasi veya iktisadi günlük meselelere mütaallik makale ve fıkraların iktibas hakkı sarahaten mahfuz tutulmamışsa aynen veya işlenmiş şekilde diğer gazete ve dergiler tarafından alınması ve radyo vasıtasıyla veya diğer bir suretle yayılması serbesttir. İktibas hakkı mahfuz tutulsa bile sözü geçen makale ve fıkraların kısaltılarak basın özetleri şeklinde alınması, radyo vasıtasıyla veya diğer bir suretle yayılması caizdir.

Bütün bu hallerde, iktibas edilen gazete, dergi ve ajansın ve eğer bunlar da başka bir kaynaktan alınmışlarsa o kaynağın adı, tarih ve sayısından başka makale sahiplerinin adı, müstear adı veya alameti zikredilmek icabeder."

FSEK m. 36'ya göre yayınlanan "günlük havadisler" ve "haberler" serbestçe iktibas olunabilecektir. Her ne kadar yasa maddesinin başlığı gazete münderecatı olsa da bunu geniş olarak anlamak gerekir. Buna göre çeşitli konu ve maksatlarda kaleme alınan basın

yazıları ve beyanatlar, gazete veya dergilerde tefrika halinde yayınlanan bir roman veya hikaye, bir şiir veya güfte, bir bilimsel makale, yazılı basın yönünden fotoğraf ve resimleri, radyo – TV bakımından ise sesler, hareketli veya sabit resimler ya da ses ile görüntülerin birlikte kullanılması suretiyle kamuoyuna sunulan açıklamaları “münderecat” kapsamında değerlendirmek gerekir (Bozbel, 2012, s. 188).

FSEK m. 36/I yukarıda açıklanmaya çalışılan serbestiyi, “Basın Kanunu’nun 15. maddesi saklı kalmak kaydı ile” tanımıştır. Ancak burada atıf yapılan Basın Kanunu, 5860 sayılı eski Basın Kanunu’dur ve 5187 sayılı Basın Kanunu ile yürürlükten kalkmıştır. Artık dikkate alınması gereken düzenleme, 5187 sayılı Basın Kanunu m. 24’tür (Soykan, 2013, s. 192-193). 5680 sayılı eski Basın Kanunu’nun 15. maddesi aynen şu şekilde idi:

“Madde 15 – Bir mevkutenin hususî fedakârlık ihtiyariyle elde edip yayınladığı haber yazı ve resimler mevkute sahibinden müsaade alınmadıkça neşirlerinden 24 saat geçmeden başka mevkuteler tarafından yayımlanamaz. Hususî fedakârlık ihtiyariyle elde edilen yazı ve resimler için mevkute sahibinden izin almak mecburidir. Mevkute sahibi, mesul mudur ve yazı sahibi haber kaynaklarını açıklamaya zorlanamaz.”

Eski Basın Kanunu’nun 15. maddesi, bu düzenlemesiyle, hususî fedakârlıkla elde edilip yayımlanan haber yazı ve resimlerin, yayımının üzerinden 24 saat geçmedikçe başka mevkuteler tarafından yayımlanmasını, mevkute (sürelili yayım) sahibinin izninin alınması koşuluna bağlamaktaydı. 5187 sayılı yeni Basın Kanunu’nda, 5860 sayılı Kanun’un 15. maddesindeki düzenlemeyi karşılayan bir hüküm bulunmamaktadır. 5187 sayılı Basın Kanunu, kaynak gösterilmeksizin iktibas ve izin alınmaksızın yeniden yayım halleri için bir hüküm sevk etmiştir. 5187 sayılı Basın Kanunu m. 24 aynen şu şekildedir (Soykan, 2013, s. 193):

“Madde 24 – Bir süreli yayında yayımlanmış haber, yazı ve resimleri kaynak göstermeksizin yeniden yayımlayanlar beşmilyar liradan onmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu eserleri, yeniden yayım hakkı saklı tutulmuş olmasına rağmen, süreli yayım sahibinin izni olmadan yeniden yayımlayanlar yirmimilyar liradan kırkmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.”

Görüldüğü üzere yeni Basın Kanunu m. 24/II, basında yer alan yazı ve resimlerin yeniden yayımının yasaklanabilmesini herhangi bir şarta tabi kılmamış, her halde yeniden yayımın yasaklanmasını süreli yayım sahibinin iradesine bırakmıştır (Soykan, 2013, s. 193).

5187 sayılı Basın Kanunu’nun 5860 sayılı Basın Kanunu’ndan bir diğer farkı, yeniden yayımda kaynak göstermeme durumunda yaptırım getirmesidir. Buna göre, bir süreli yayında yayımlanmış haber, yazı ve resimleri kaynak göstermeksizin yeniden yayımlamak bir suç olarak düzenlenmiş, ve karşılığında yaptırım olarak para cezası öngörülmüştür. Kaynak gösterilsin gösterilmesin, eğer yeniden yayım, bu hak ilk yayımcı tarafından saklı tutulmasına rağmen onun izni olmadan yapılmış ise, yine bir para cezası söz konusudur. 5187 sayılı yeni Basın Kanunu m. 24’te zikredilen yazı ve resimlerin bu şekilde izinsiz yayımlanması halinde, izinsiz yayım yapanın maddede yer alan para cezasına çarptırılacak

olmasının yanında, ona karşı FSEK m. 841 ve Türk Ticaret Kanunu m. 562 vd. gereği haksız rekabetten doğan hukukî taleplerin de ileri sürülmesi mümkündür (Erel, 2009, s. 262).

FSEK m. 36 ve Basın Kanunu m. 24'ün birlikte okunmasından açıkça anlaşılmaktadır ki eğer süreli yayınlarda yayımlanan haber, yazı ve resimlerin yeniden yayım hakkı saklı tutulmamışsa, "izinsiz" kullanıma imkân vardır. Ancak yayımlanan resimler veya fotoğraflar açısından "bedelsiz" bir kullanımdan bahsedilemez. Dolayısıyla, yayımladığı resim yahut fotoğraflar eser niteliğinde olsun olmasın, ilk yayımı yapan süreli yayın sahibi, bunu yeniden yayımlayandan uygun bir bedel isteyebilir. Bu talep, eğer yayımlanan resim veya fotoğraf eser niteliğinde ise FSEK hükümlerine göre, aksi halde FSEK m. 84 atfı dolayısıyla TTK m. 56 vd. maddelerinde düzenlenen haksız rekabet hükümlerine göre olur. Buna mukabil süreli yayınlarda yayımlanan haber, yazı ve resimlerin yeniden yayım hakkı saklı tutulmuşsa her halde süreli yayın sahibinin izninin alınması gerekir. Bu durumda izinsiz kullanımdan bahsedilemez. Yeniden yayım hakkı, haber ve resimler bakımından, ilgili yayının künyesinde yer verilecek bir beyanla saklı tutulabilir. Zira her bir haberin ya da resmin yanında yeniden yayım hakkının saklı tutulduğuna ilişkin bir ibarenin bulunması düşünülemez (Soykan, 2013, s.194-195).

Çevrimiçi Ortamda Fikri Mülkiyet Haklarının Önemi

İnternet kullanan her bireyin çevrimiçi ortamda sunduğu telif haklarını eserlerinin telif hakkı açısından korumasında menfaati vardır. Bir internet kullanıcısı, yeryüzünün herhangi bir noktasından ağdaki herhangi bir web sayfasına ulaşabilmektedir. Çevrimiçi ortamdaki tüm veriler dijital temelleri sebebiyle, dünyanın herhangi bir yerindeki bir kullanıcı tarafından kolaylıkla değiştirilebilmekte ve yeniden çevrimiçi ortamda dolaşıma sunulabilmektedir. Çevrimiçi ortamda eser iletimi, iletilen eserlerin aslında özdeş olarak kopyalanabilmesi olanağı sunmaktadır. Bütün bunlar çevrimiçi ortamda korsanlığın önünü açmaktadır. Bu sebeple çevrimiçi mecrada eser arzı için koruma boşluklarının mevcut olup olmadığı veya hangi kapsamda geçerli olduğu sorunu ele alınmalı ve telif hakları analiz edilmelidir (Eroğlu, 2002, s. 68).

¹ **Madde 84** – Bir işareti, resim veya sesi, bunları nakle yarayan bir alet üzerine tespit eden veya ticari maksatlarla haklı olarak çoğaltan yahut yayan kimse, aynı işaretin, resmin veya sesin üçüncü bir kişi tarafından aynı vasıttan faydalanılmak suretiyle çoğaltılmasını veya yayımlanmasını menedebilir. Tecavüz eden tacir olmasa bile birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında haksız rekabete mütaallik hükümler uygulanır. Eser mahiyetinde olmayan her nevi fotoğraflar, benzer usullerle tespit edilen resimler ve sinema mahsulleri hakkında da bu madde hükmü uygulanır.

² **Madde 56-** (1) Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse;a) Fiilin haksız olup olmadığının tespitini, b) Haksız rekabetin men'ini, c) Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını,

d) Kusur varsa zarar ve ziyanın tazminini, e) Türk Borçlar Kanununun 58 inci maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini, isteyebilir. Davacı lehine ve (d) bendi hükmünce tazminat olarak hâkim, haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da karar verebilir.

(2) Ekonomik çıkarları zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek müşteriler de birinci fıkradaki davaları açabilirler, ancak araçların ve malların imhasını isteyemezler.

(3) Ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar ve tüzüklerine göre üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili bulunan diğer meslekî ve ekonomik birlikler ile tüzüklerine göre tüketicilerin ekonomik menfaatlerini koruyan sivil toplum kuruluşlarıyla kamusal nitelikteki kurumlar da birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davaları açabilirler.

(4) Bir kimse aleyhine birinci fıkranın (b) ve (c) bentleri gereğince verilmiş olan hüküm, haksız rekabete konu malları, doğrudan veya dolaylı bir şekilde ondan ticari amaçla elde etmiş olan kişiler hakkında da icra olunur.

Çevrimiçi ortamdaki eserlerin telif hakkı korumasından yararlanmasının gerekip gerekmediği tüm dünyada tartışılan bir konudur. Çevrimiçi ortamda tamamen kontrolsüz veri dolaşımını savunanlar, geleneksel fikri hakların zamanının geçmiş olduğunu öne sürmektedirler. Telif hakkı korumasının bilginin cisimlendirilmesine bağlı olduğu ve yayıncının harcamalarını karşılamaya hizmet ettiği, oysa çevrimiçi ortamdaki bilgilerin cisimlendirilmedikleri ve evrende serbest şekilde hareket ettikleri belirtilerek, artık yayıncıların çoğunlukla gereksiz hale geldiği ve bunun sonucu da telif hakkı korumasına gerek kalmadığı savunulmaktadır (Akt. Eroğlu, 2002, s. 68).

Çevrimiçi gazetecilik telif hakları konusunda bir takım ciddi durumla karşı karşıyadır. Çevrimiçi mecradaki eserlerin “ücretsiz” bir kamusal alanda var olduğu dolayısıyla telif hakkının söz konusu olamayacağı yönünde bir eğilim vardır. Nitekim, daha önceki telif hakkı politikaları, insanların fiziksel eserleri (bir kitap, CD veya bir gazete) ürettikleri, değiş tokuş yaptığı ve tükettiği bir medya ortamını yönetirken dijitalleştirme, maliyetlerin sıfır olmamasına rağmen çoğaltma ve dağıtımını daha kolay ve daha ucuz hale getirmektedir. Esasen bir kitap, CD ya da gazetenin fiyatı asla üretim ve dağıtımın maliyetini yansıtmamaktadır. Aksine, arz, talep, karlılık, birim maliyet ve benzeri diğer ekonomik mekanizmalar fiyatları belirlemektedir (Jones ve Salter, 2013, s. 134).

2010 yılında telif haklarının ne kadar önemli bir konu olduğunu ve bu hakkın ihlalinin sosyal medya aracılığı ile ne boyutlara ve sonuçlara ulaşabileceğini gösteren bir vaka yaşanmıştır. ABD’de sınırlı bir dağıtım ağına sahip olan ve pişirme önerileri sunan Cook Source isimli basılı ve Facebook üzerinden yayın yapan derginin bir makaleyi izinsiz kullanması tahmin edemeyecekleri sonuçlara neden olmuştur.

Ekim 2010’da derginin 'Balkabağı Şöleni' sayısında aşçılık yazarı olan Monica Gaudio'nun beş yıllık bir blog yazısı yeniden basılmıştır. Gaudio'nun Ortaçağ aşçılığı ve elmalı turtanın gelişimine dair yazdığı makale Cook Source dergisi tarafından izin alınmadan kullanılmıştır. Gaudio bu durumun farkına vardığında derginin editörü Judith Griggs ile temasa geçerek bir özürde bulunmalarını ve Columbia School of Journalism'e küçük bir bağışta bulunmalarını talep etmiş ancak Griggs Gaudio'ya webin kamusal bir alan olduğu, makalenin tamamının kullanılmadığı ve makaleye yazar olarak başkasının adı koyulmadığı için mutlu olması gerektiği yönünde ciddiyetsiz bir cevapla karşılık vermiştir. Hatta Griggs Gaudio'nun yazılarını eleştirmeye devam ederek, Gaudio'nun makalesinin dergide yeniden basılmasıyla elde edilen düzenleme ve tanıtım için Griggs'e ödeme yapması gerektiğini önermiştir. Gaudio olayı blogunda yazarak, Griggs'in e-postasını tam olarak paylaşarak ve onu takip edenlerden ne yapılması konusunda tavsiyelerde bulunmalarını isteyerek yanıt vermiştir. Kampanya Cooks Source'un Facebook sayfasına taşınmış ve hikaye Salon.com, CNN, Wall Street Journal ve sayısız medya organı tarafından paylaşılmıştır. Facebook kampanyası, Griggs'in reklamverenleriyle (gelir kaynağı) temas kurmak ve kaldırılan materyalin başka örneklerine dair kanıt toplamak şeklinde devam etmiştir. Bunun sonucunda bir kaç yayıncı ve kişi daha onların materyallerini kullandığı için Cook Source'dan tazminat ve özür dilemesini talep etmiş ve bazı reklamverenler reklam vermeyi kesmiştir. Olay, derginin olaydan sadece bir ay sonra kapanması ile son bulmuştur. (Knight and Cook, 2013, s.169-170).

Burada iki sorunun olduğu göze çarpmaktadır: Birincisi telif hakkıyla korunan materyalin çalınması, diğeri ise editörün öfkeli yanıtı. Griggs'in bir yayın hakkını ihlal etmesinin yanında gönderdiği e-postanın duyarsızlığı, düzenleme servisinden tazminat talebinde bulunmanın cesurluğu ve kaba tutumu, sosyal medyanın da etkisiyle giderek toplumsal bir tepkiye neden olmuş ve bu tepki derginin yayın hayatının son bulmasına yol açmıştır.

Türkiye'de de özellikle haber ajansları, haber ve fotoğraflarının izinsiz kullanımından doğan bir çok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar. Örneğin 2015 yılında Anadolu Ajansı tarafından www.ekovizyon.com isimli çevrimiçi siteye, Anadolu Ajansı'nın haber ve fotoğraflarının izinsiz ve hukuka aykırı kullandığı iddiasıyla suç duyurusunda bulunulmuştur. Yaklaşık 2 yıl süren davada mahkeme aşağıda açıkladığı gerekçelere dayanarak bir karara varmıştır:

"Günlük olayların duyurulması ve bunlara ilişkin yayınlar yapılması Anayasanın 28. ve 29. maddeleri ile güvence altına alınan basın ve yayın özgürlüğüünün kapsamındadır. Bu itibarla, günlük olaylara ait haberler eser niteliği taşımadığından FSEK kapsamında korunamazlar. Dava konusu haber metinlerinin içeriklerine göre, günlük olaylara ilişkin olmaları ve kaleme alınış ve biçim ve üslubu itibariyle sahibinin hususiyetini taşımaları nedeniyle, eser olarak nitelendirilemeyeceklerinden FSEK 71. maddesinin uygulama koşulları bulunmamaktadır.

Katılan haber ajansının topladığı eser niteliğinde olmayan haber metinlerinin, abone olunmamasına rağmen internet ortamında kaynak göstermeden kamuya sunulması, FSEK 36. maddede düzenlenen istisna kapsamında olmayıp 84. madde uyarınca haksız rekabet oluşturmaktadır. Bu nedenle sanığın sübut bulan eylemlerinden dolayı 5846 sayılı Yasanın 84/son maddesi yoluyla Türk Ticaret Yasasının 62/1- son maddesi³ gereğince cezalandırılması gerektiği hususunda hukuki ve vicdani kanıya varılmıştır."

Mahkeme, www.ekovizyon.com adlı çevrimiçi siteye 5846 sayılı Fikri Sanat Eserleri Kanunu'nun 84/son maddesi yoluyla 6102 sayılı Türk Ticaret Yasasının 62/1- son maddesi gereğince takdiren ve suçun işleniş biçimi, suç konusunun önemi, korunan değer, kastının ve meydana gelen zararın ağırlığı gözetilerek teşdiden 3000 adli para cezası ile cezalandırılmasına hükmetmiştir. Mahkeme sanığın mahkemedeki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak ve tekrar suç işlemeyeceği yönünde olumlu kanaatte bulunarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir (Anadolu Ajansı, 2017).

³ **MADDE 62-** (1) a) 55 inci maddede yazılı haksız rekabet fiillerinden birini kasten işleyenler, b) Kendi icap ve tekliflerinin rakiplerinkine tercih edilmesi için kişisel durumu, ürünleri, iş ürünleri, ticari faaliyeti ve işleri hakkında kasten yanlış veya yanıltıcı bilgi verenler, c) Çalışanları, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri, çalıştırmanın veya müvekkillerinin üretim veya ticaret sırlarını ele geçirmelerini sağlamak için aldatanlar, d) Çalıştırılanlar veya müvekkillerden, işçilerinin veya çalışanlarının ya da vekillerinin, işlerini gördükleri sırada cezayı gerektiren bir haksız rekabet fiilini işlediklerini öğrenip de bu fiili önlemeyenler veya gerçeğe aykırı beyanları düzeltmeyenler, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, 56 ncı madde gereğince hukuk davasını açma hakkını haiz bulunanlardan birinin şikâyeti üzerine, her bir bent kapsamına giren fiiller dolayısıyla iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

Anadolu Ajansı örneğinde görüldüğü üzere mahkeme, haberlerin eser niteliğinde olmadığı gerekçesiyle FSEK kapsamında korunamayacağına hükmetmiş ve sanığı haksız rekabet oluşturduğu için FSEK'in 84/son maddesi ve Türk Ticaret Yasasının 62/1- son maddesi gereğince cezalandırılmasına karar vermiştir.

Hiç şüphesiz ki intihal ve hırsızlık etik değildir ve hukuki yaptırıma neden olabilir. Ancak, yasal bir karara varma maliyeti genellikle mağdurları caydırmakta ve etik olmayan yayınların muafiyetle ilerlemesi mümkün olmaktadır. Çevrimiçi ortam, intihal işlemini kolaylaştırmakta, Google ile ihtiyacımız olan her şeyi bulabilmekte aynı zamanda intihal ettiğimizin farkında bile olmadan kaynaklar kullanılmaya devam edilmektedir.

Link Verme ve Çerçeveleme Yoluyla Telif Haklarının İhlali

Kurumların yasal çerçeveleri çevrimiçi gazetecilik için webin teknolojik potansiyelini tehdit etmektedir. Örneğin, link verme web üzerinde nispeten sorunsuz sosyal ilişkileri mümkün kılmakta fakat bu basit ilişki ekonomik sömürü ilerledikçe sorun haline gelmektedir.

Link verme yoluyla çevrimiçi gazeteler diğer çevrimiçi gazetelerin içeriğinden yararlanabilmektedirler. Kendisine link verilmesi, ticari bir amaç gütmeyen siteler için olumlu sonuçlar elde edilmesini sağlarken ticari siteler için olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Bazı siteler link verme yoluyla alternatif ya da rakip olabilecek sitelerin kullanıcılarını da kendi sitelerine çekerek link verilen sitenin telif hakları ihlal edebilmektedirler (Uzun, 2005, s. 61).

Linkler uygulama biçimlerine göre farklı isimler alabilmektedir. Siteler derin link (deep link) veya yüzeysel link (surface link) verme yoluna gidebilmektedirler. Derin linkte link verilen sitenin ana sayfası atlanarak ana sayfadan girilebilen bir sayfaya erişim sağlanmaktadır. Yüzeysel linkte ise link verilen o sitenin ana sayfasına ulaşılmaktadır. Linkler konusundaki bir diğer ayırım da dahili (intern) ve harici (extern) linklerdir. Buna göre harici link vermede kişi link verdiği siteye doğrudan o linke tıklayarak kendi sayfasından ayrı olarak girebilmektedir. Dahili link kişi kendi sitesi üzerinden sitesi ile erişimi kaybolmadan kendi sitesi içinden link verilen siteye erişebilmektedir. Link verilen bir site, derin linkten yüzeysel linke, dahili linkten harici linke göre daha fazla zarar göreceği aşikardır. (www.turkhukuksitesi.com/makale_82.htm, 13 Mart 2017).

Link kullanımı konusunda çevrimiçi gazeteleri içeren ilk davalardan biri 1996 yılının başında İskoç adalarında görülmüş ve Shetland Times ve Shetland News'deki iki çevrimiçi gazeteyi mahkemeye çıkarmıştır. Shetland Times, 1996 başında, Shetland News'in yönetim kademesine karşı bir önlem almak için İskoç Yüksek Mahkemesine başvurmuştur. Shetland News, Shetland Times'dan bir habere kendi sayfasında bir link vererek okurun Shetland Times gazetesinin haberine ulaşmasını sağlamıştır. Shetland Times'ın mahkemeye başvurusunun nedeni, Shetland News'in, Shetland Times'ın ön sayfasını ve en önemlisi burada yapılan reklamların atlanmasını temel alarak düzenlenmesi idi. Shetland Times'ın davası, 1988'de İngiltere Telif Hakkı Tasarım ve Patent Yasası uyarınca Shetland News'in telif hakkı ihlaline ilişkin bir suçlamaya dayandırılmıştı. Ara karar, bu durum reklam

gelirlerinin azalmasına yol açsa da yasal suçlama materyalin kökeni konusunda herhangi bir belirti olmaksızın içeriğe derin bağlantı vererek Shetland Times'ın telif hakları ihlal edildiği yönünde olmuştur (Jones ve Salter, 2013, s. 136). Dava 1997 yılında mahkeme dışı bir anlaşma ile sonuca bağlanmıştır. Buna göre, verilen linklerin her biri için logo ile birlikte "A Shetland Times Story" ilavesi ve de Shetland Times'ın ana sayfası için bir link koyulmasına karar verilmiştir (Akt. Memiş, 2002, s. 398).

Temmuz 2002'de Danimarka Gazete Yayıncıları Derneği, ana sayfanın dışındaki herhangi bir sayfaya bağlanan linkleri yasaklamak için bir dava kazanarak emsal bir durum oluşturmuştur (Wired 2002a).

Avrupa Birliği Veritabanı Direktifi, İngiltere'de biraz tuhaf bir hukuk davasında bir referans noktası haline gelmiştir. Bunun temelinde sportif tesis listelerinin halka açık bilgiler olarak sınıflandırılması zorunlu olmamakla birlikte fikstür listelerinin fikri mülkiyet olarak tanınması yatmaktadır. Nitekim, 2004 yılında İngiliz Futbol Ligi Futbol Takımı için fikstür bilgisini sağlayan firma, gazeteleri, yayın listelerini bir lisans ödemeksizin yayınlamaktan alıkoymak için yasal işlem başlatmıştır. Futbol DataCo, Veritabanı Direktifine dayanarak, yayın listesinin bir veritabanında bulunduğunu ve bu nedenle ticari bilgi olarak korunması gerektiğini iddia etmiştir. Futbol DataCo daha sonra fikri mülkiyet yasalarını, fikstür listelerini yayınlamak için satış noktalarının ücret ödemelerini sağlamak için kullanmıştır. Haber kuruluşlarına yeniden satış yapan Basın Birliği'ne özel yayın hakları satmıştır. Bununla birlikte, Basın Birliği'nin ulusal gazeteler için 9.000 pound ve sezon başına haber web siteleri için 22.500 pound ücretin yanı sıra, gazetelerin reklam gelirlerinin bir kısmını talep etmeye çalışması bir tartışma yaşanmasına sebep olsa da Futbol DataCo ve Basın Birliği istediklerini elde etmişlerdir. (Jones ve Salter, 2013, s. 136-137).

Çevrimiçi gazeteler açısından telif hakları konusunda sorun oluşturacak bir diğer unsur "çerçeveleme"dir. 'Çerçeveleme', gazetecilere bilgi görüntülemeye yardımcı olabilecek, HTML kodunun ayrılmaz bir parçası olan webin kendine özgü özelliklerinden bir diğeridir. HTML 'çerçeve' etiketine dayanarak bir web sayfasını başka bir web sayfasında görüntüleme yöntemini ifade eder.

Bir web sitesi diğer bir web sitesine bağlantı verebilir ve kullanıcıyı bağlantı verilen web sitesine göndermek yerine, bu web sitesini kendi web sitesinin sayfasındaki bir çerçevede gösterebilir. Çerçeve kullanan web sitesi bağlantı verilen web sitesinin içerik ve bilgilerinden faydalanırken, aynı zamanda web sitesinin sayfasındaki diğer çerçeveleri de denetim altında tutmuş olur. Çerçeveleme sonucu, çerçeve içinde gösterilen web sitesi birtakım zararlara uğrayabilir. Bunların başında reklam gelirleri gelmektedir. Çerçeve içerisinde gösterilen web sitesinin etrafında çerçeve reklamlar yer alacağından bu reklamlar görüntülenmediği için reklam gelirleri düşebilir. Aynı zamanda çerçevelenen içeriğin esasen hangi web sitesine ait olduğu konusunda kullanıcı açısından belirsizlik yaşanabilir. Bu marka ihlallerine ve karışıklığa yol açan bir durumdur. Son olarak, çerçeve içinde bir başkasına ait web sitesinin gösterilmesi telif hukuku açısından yetkisiz bir işleme eser olarak nitelenebilir (Okan, 2009).

Çerçeveleme konusunda bilinen en önemli davalardan birisi 1997 yılında The Washington Post, Times Mirror, Time Warner, CNN, Dow Jones ve Reuters New Media, bir haber toplayıcı olan TotalNews'e karşı açtıkları davadır. TotalNews geniş ve karşılaştırmalı

bir haber hizmeti sunmak için çerçeveler kullanarak bu sitelerle bağlantı kurmuştu. Bununla birlikte, bu işlemin bağlantılı haber hizmetlerinin ticari çıkarlarına aykırı olduğu açıkça belliydi. Dava, TotalNews'un yalnızca açık izni veren siteleri çerçeveleyebileceği ve çerçeve kullanmağı sürece davacıların TotalNews'e 'bağlantı lisansları' vermeyi kabul etmesiyle sonuçlanmıştır (Jones ve Salter, 2013, s.137).

Örnek verilen davalarda fikri mülkiyet iddialarının çevrimiçi ortamın potansiyeline nasıl meydan okuyabileceği, genel olarak ticari mal formunun korunması, en azından 'marka bilinci oluşturma'nın bozulmadan kalması ve reklamların görülebilmesi açısından faydalı olarak gösterilebilir. 2006 yılında haber endüstrisi bilginin dağılımı konusunda ciddi değişiklikler yapılmaya başlamıştır. Dünya Gazeteciler Birliği haber toplayıcılara üyelerinin içeriğine link verme ve onların içeriğini çerçevelemek için bedel ödemelerini talep ederek mahkemeye başvurmuştur. Bu durum daha sonra The Daily Telegraph editörü Will Lewis'in bakış açısına göre şöyle şekillendirilmiştir (Akt. Jones ve Salter, 2013, s.138):

"İçeriği koruma yeteneğimiz Google ve Yahoo! gibi ücretsiz olarak erişim isteyenler tarafından tutarlı bir saldırı altındadır. Bu şirketler, kendi yatırımımızın arkasında onaylamadığımız bir iş modeli kurmak istemektedir. Bunun için tüm medya şirketleri nöbet tutmalıdır. Dijital çağdaki başarı, kendi şirketimizde gördüğümüz gibi, büyük yatırım yapmayı gerektirmektedir. İçeriğimizin korunması için, geleceğe yatırım yapmamıza izin verecek şekilde etkili bir hukuki koruma sağlanmalıdır."

Fikri mülkiyet konusunda bazı zaferler kazanılmış olmasına rağmen, hukuksal korumanın haber endüstrisi için tercih edilen bir gelecek olduğu açık değildir. 2009 yılında ABD'nin medya sektöründe önde gelen iki oyuncusu tarafından yasal tedbirler gündeme getirilmiştir. Associated Press ve Wall Street Journal, haber toplamanın aslında hırsızlık olup olmadığı ve telif haklarını elinde bulunduranların tedarik zinciri boyunca değer yaratan geleneksel haber toplama operasyonlarını tanımada meşru şekilde para talep edebileceklerini belirtmiştir. Ana hedefleri Google, Yahoo ve Drudge Raporu gibi diğer toplayıcılar olmuştur. Associated Press, bu yeni holdinglerin internet üzerinden haber yayma biçimini amaçladıklarını söyleyerek, haber kuruluşlarının çalışmalarını kullanan web sitelerinin iznini almaları ve gelirlerini onlarla paylaşmaları gerektiğini ve buna uymayanlara karşı yasal işlem başlatacağını ifade etmişlerdir (Akt. Jones ve Salter, 2013, s.138).

Bazı haber kuruluşları içeriğinin Google gibi haber toplayıcıları tarafından toplanmasını önlemiştir. Örneğin Rupert Murdoch, Google'ın haber içeriğini yayımlamamasını ve hatta haber içeriğine erişmesini önlemek için telif hakkı yasaları hatırlatmış ve 2010 yılında tüm kullanıcıların para ödemelerini sağlamak için web sitelerinin etrafında ödeme duvarları (paywalls) uygulamaya başlamıştır. Konuyla ilgili bir konuşmada Murdoch, Google ya da Microsoft gibi şirketlerin ya da hiç kimsenin hikayelerinin herhangi bir şey için kullanamayacağını, telif haklarının varlığına ve bunların farkına varılmasına dikkat çekmiştir. BBC çevrimiçi gazetesinde yasal bir uyarıda bulunmuştur (Jones ve Salter, 2013, s.138-139):

BBC'nin Fikri Mülkiyet Hakları;

“Bbc.co.uk’de ve sitede bulunan diğer tüm içeriklerde (diğer uygulamalar da dahil olmak üzere) telif hakkı, ticari markalar, tasarım hakları, patentler ve diğer fikri mülkiyet hakları (tescilli ve kayıtsız) BBC ya da lisans sahiplerine aittir. (Diğer kullanıcılar dahil). Kendi kişisel, gayri resmi ya da topluluk dışı kişisel bilgileriniz dışında herhangi bir şekilde bbc.co.uk içeriğini kopyalayamaz, çoğaltamaz, yeniden yayımlayamaz, yeniden yayımlayamaz, parçalayamaz, kaynak koda dönüştürmez, ters mühendislik yapamaz, indiremez, yayımlayamaz, iletmez, ticari olarak kullanamazsınız. Kendi kişisel, ticari olmayan kullanımınız haricinde herhangi bir bbc.co.uk içeriğinden türev bir çalışma yapmak için, değiştirmeyeceğinizi veya yaratmayacağınızı kabul etmektesiniz. Bbc.co.uk içeriğinin başka herhangi bir sebeple kullanılması, BBC’nin önceden yazılı iznini gerektirir.”

Türkiye’de 30 Eylül 2012 tarihinde 20 gazete bazı çevrimiçi mecraların gazete içeriklerini fikir ve emek hırsızlığı yaparak kullandığını ve bu durumun ciddi emek ve maliyetlerle çıkartılan gazete ve gazetelerin çevrimiçi sürümlerine maddi açıdan zarar verdiğini ifade ederek “Gazetelerin içeriği sadece gazetelerindir” başlığıyla bir deklarasyon yayımlamıştır. Bu durumun aynı zamanda hukuka ve kanunlara aykırı bir durum ortaya çıkardığını belirten gazeteler bu deklarasyona uymayanlar için hukuki sürecin başlatılacağı uyarısında bulunmuşlardır (<http://www.hurriyet.com.tr/gazetelerin-icerigi-sadece-gazetelerindir-21593050>, 15 Mart 2017):

Gazetelerin İçeriği Sadece Gazetelerindir

“... Ürettiğimiz ve bütün hakları bize ait olan; haber, yorum, köşe yazısı, fotoğraf, karikatür, grafik, çizgi ve sayfa dizaynı gibi materyallerin hiçbir şekil ve hacimde kullanılmasına izin vermeyeceğiz. 1 Ekim 2012 tarihinden itibaren, hiçbir televizyon kanalı, internet sitesi ve haber portalı, aşağıda imzası bulunan gazetelerin içeriklerini kaynak göstererek dahi kullanamayacaklardır.

Elbette, bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da okurlarımız, gazetelerimizin içeriklerine internet sitelerimiz aracılığıyla ulaşmaya devam edeceklerdir.

Fikir ve emek hırsızlığına karşı duracağımızı ve bu eylemi gerçekleştiren kişiler ve kurumlar aleyhine her türlü hukukî ve meslekî takipte bulunacağımızı, kamuoyuna saygıyla duyururuz.”

5187 sayılı Basın Kanunu’nun 24. maddesinin yukarıdaki açıklamaya dayanak oluşturduğu söylenebilir. Çünkü Basın Kanunu’nun 24. maddesine göre bir süreli yayında yayımlanmış haber, yazı ve resimleri kaynak göstermeksizin yeniden yayımlamak bir suçtur ve buna uymayanlar para ile cezalandırılır. Yeniden yayım, kaynak gösterilsin ya da gösterilmesin eğer ilk yayımcı tarafından hak saklı tutulmuşsa o zaman yine bir para cezası söz konusudur.

SONUÇ

Türkiye’de çevrimiçi gazetecilik konusunda yasal bir düzenlemenin olmaması bu alandaki ihlallere de zemin hazırlamaktadır. “Basın Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” gibi yeni yasal düzenlemeler önerilmekle birlikte henüz yasalaşmaması bu alandaki boşluğun sürmesine neden olmaktadır.

İmzalı bir haberi veya köşe yazısının sahibi olan yazarın eserlerini yayınlama hakkı, ilgili çevrimiçi gazetenin sahibi olan şirkete ait olduğu için bir ihlal olması halinde genel kanun olan Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu çerçevesinde hak aranabilmektedir. Ancak Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda basın ile ilgili olan maddeler halen eski 5680 sayılı Basın Kanunu’na atıfta bulunmaktadır. Bu maddelerin yeni 5187 sayılı Basın Kanunu’na göre düzenlenmesine ihtiyaç vardır.

Çevrimiçi gazeteciliği düzenleyen ayrı ve özel bir mevzuat bulunmadığından uygulamada; Türk Ticaret Kanunu’nun haksız rekabete ilişkin hükümlerine, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun mali veya manevi haklara tecavüz hükümlerine dayanılarak tazminat ve/veya ceza davası konusu yapılabilmektedir. Türk Ticaret Kanunu’nun haksız rekabet hükümlerine dayanılması halinde her bir yayın için, 2 yıla kadar hapis veya adli para cezası yaptırım öngörülmektedir. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun tecavüz hükümlerine dayanılması halinde ise, bir eserin kaynak gösterilmeksizin iktibasının cezası, 6 aydan 2 yıla kadar hapis veya adli para cezası olarak düzenlenmiştir.

Çevrimiçi yayıncılıkta fotoğraf kullanımı kimi zaman sorun teşkil edebilen bir durum haline gelebilmektedir. Bir kuruma ait fotoğraf bir başka çevrimiçi gazetede mahreçsiz olarak yayınlanıp çevrimiçi arşive aktarılınca üçüncü bir çevrimiçi gazete mahreçten haberdar olmadığı için fotoğrafın anonim olduğunu düşünerek yayınlamakta sakınca görmemektedir. Ancak fotoğrafların sahibi fotoğrafların izinsiz kullanıldığını iddia ederek şikayet edebilmektedir. Dolayısıyla bu tür uygulamalı sorunların çözümleri için çevrimiçi yayıncılığa ait ayrı bir mevzuata ihtiyaç vardır. Örneğin, izinsiz kullanımın dışında kaynak göstermenin zorunlu tutulması ve bu zorunluluğa uyulmaması hali ayrı bir yaptırıma tutulabilir. Böylece eser sahipliği konusu netleşir ve anonim hale gelmenin önüne geçilebilir.

Bilindiği üzere çevrimiçi yazılı ve görsel (TV) gazetecilikten farklı altyapıya sahiptir. Türkiye’de genel olarak çevrimiçi yayıncılığa ilişkin esasları düzenleyen 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun”, tek başına çevrimiçi yayıncılığa ilişkin esasları düzenlemediğinden yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle yazılı basına ilişkin her türlü düzenlemeyi barındıran Basın Kanunu gibi, çevrimiçi gazeteciliğin yapısına da özgü ayrı bir kanun düzenlemesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Çevrimiçi gazetecilikte, bir gazeteye ait bir yazının bütününe diğer çevrimiçi gazetelerde yayınlanması ekonomik ve ticari olarak zarar verici olabilmektedir. Ancak yazının tamamı için link verilerek yazının asıl sahibinin olduğu çevrimiçi gazeteye okur yönlendirilirse ekonomik ve ticari zararın seviyesi düşürülebilir.

Çevrimiçi gazetecilik konusunda, uygulamada bir bütünlük bulunmadığından ve takibi zor olduğundan, bu ve benzeri çevrimiçi gazeteciliğe özgü yayın atıfları ve telif sorunları da dahil birçok konunun düzenlendiği ayrı bir kanunun varlığı sorunların çözümüne ve uygulamada bütünlük sağlanmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Anadolu Ajansı, Hukuk İşleri Müdürlüğü, Görüşme Tarihi: 26 Temmuz 2017.
- Ateş, M., (2003). *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Bardoel, J. & Deuze, M. (2001). Network Journalism: Converging Competences of Media Professionals and Professionalism", *Australian Journalism Review*, 23 (2), 91-103.
- Bengi, H. (2002). *İnternet Gazeteciliği ve Telif Hakları Sorunu*, (Çevrimiçi) <http://inet-tr.org.tr/inetconf8/bildiri/36.doc>, 2 Mayıs 2017.
- Bir Web Sitesine Diğer Bir Web Sitesinden Bağlanma (=Linking) ve Doğurduğu Hukuksal Sorunlar, (Çevrimiçi) http://www.turkhukusitesi.com/makale_82.htm, 13 Mart 2017.
- Bozbel, S. (2012). *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayınları.
- Correa, M. C. (2000). *Intellectual Property Rights, the WTO and Developing Countries*, Malaysia: Zed Books.
- Çakır, H. (2007). *Geleneksel Gazetecilik Karşısında İnternet Gazeteciliği*, Kayseri, *Erciyes Üniversitesi S.B.E. Dergisi*, 22, 123-149.
- Çevikel, T. (2004). Türkçe Haber Siteleri ve Türkiye’de İnternet Gazeteciliğinin Gelişimini Sınırlayan Faktörler, *İleti-ş-im Dergisi*, 1, 147-164.
- Çevrimiçi Nedir?, (Çevrimiçi) <https://tr.wikipedia.org>
- Erel, S. N. (2009). *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, 3. Bs., Ankara: Yetkin Yayınları.
- Fikri Hukuk Bağlamında Güzel Sanat Eserleri Sahiplerinin Hakları, (Çevrimiçi) <http://www.goguslaw.com/wp-content/uploads/2015/02/FİKİRİ-HUKUK-BAĞLAMINDA-GÜZEL-SANAT-ESERLERİ-SAHİPLERİNİN-HAKLARI.pdf>, 17 Nisan 2017.
- Gazetelerin İçeriği Sadece Gazetelerindir, (Çevrimiçi) <http://www.hurriyet.com.tr/gazetelerin-icerigi-sadece-gazetelerindir-21593050>, 15 Mart 2017.
- Gezgin, S. (2002). İnternet Çağında Gazetecilik, Serhan Yedig ve Haşim Akman (Edt.), *Geleneksel Basın ve İnternet Gazeteciliği içinde* (s. 29-36) İstanbul: Metis Yayınları.
- Gürcan, H. İ. (1999). *Sanal Gazetecilik*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gürcan, H. İ. (2005). İnternet Haberciliğinde Etik Değerler. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 22, 39-46.
- Hall, J. (2001). *Online Journalism: A Critical Primer*, London: Pluto Press.

İnsan Hakları Evrensel Beyanname, <http://www.danistay.gov.tr/upload/insanhaklarievrenselbeyanname.pdf>, 14 Nisan 2017.

Jones, J. & Salter, L. (2013). *Digital Journalism*. London: Sage Publications Ltd.

Knigh, M. & Cook, C. (2013). *Social Media For Journalist Principles & Practice*. London: Sage Publications Ltd.

Lessig, L. (2000). Open Code and Open Societies, keynote address Free Software – a Model for Society?, Tutzing, Germany.

Memis, T. (2002). *Fikri Hukuk Bakımından İnternet Ortamında Müzik Sunumu*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Net Gazete (Çevrimiçi) <http://www.netgazete.com>, 23 Mayıs 2014.

Okan, N. (2009). Web Sitelerinde Yer Alan Derin Bağlantılar (Deep-Linking), Çerçevelemeler (Framing), Yönlendirici Kodlar (Metatag) ve Hukuksal Sorunlar, E-Yaklaşım, 200, (Çevrimiçi) <https://www.xing.com/communities/groups/e-ticaret-1067763?page=50>

Onursoy, S. (2001). *Online Haber Yayıncılığında Görsel Tasarım Boyutu: Haber Sitesi Örnekleri Üzerine Bir Uygulama*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi S.B.E., Eskişehir.

Özgen, M. (2000). İnternet ve Türkiye’de İnternet Gazeteciliği. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 10, 57-64.

Paslı, A. (2014). *Uluslararası Antlaşmaların Türk Marka Hukukunun Esasına İlişkin Etkileri*, İstanbul.

Pavlik, J. V. (2001). *Journalism and New Media*, New York: Columbia University Press .

Pavlik, J. V. (2013). *Yeni Medya ve Gazetecilik*, (M. Demir & B. Kalsın Çev.). Ankara: Phoenix Yayınevi.

Rudin, R. & Ibbotson T. (2002). *An Introduction to Journalism Essential Techniques and Background Knowledge*, Oxford: Focal Press.

Saymer, İ. (2008). *Sanal Ortamda Halkla İlişkiler*, İstanbul: Beta.

Schiller, D. (2007). *How to Think About Information*, Chicago: University of Chicago Press.

Soykan, İ. C. (2009). Fikri Mülkiyet Hukukunda Basın İktibasları, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 67/1-2, 183-208. (Çevrimiçi) <http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuhfm/article/view/1023009571/1023008874>

Tokgöz, O. (2013). *Temel Gazetecilik*, 10. bsk., Ankara: İmge Yayınevi.

Törenli, N. (2005). *Bilişim Teknolojileri Temelinde Haber Medyasının Yeniden Biçimlenişi: Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Uzun, R. (2005). *Telif Hakları ve İnternet Gazeteciliğinde İntihal*. (Çevrimiçi) https://www.academia.edu/2386883/Haber_Telif_Hakları_ve_İnternet_Gazeteciliğinde_İntihal, 20 Nisan 2017.